

COLUMBIA LAW SCHOOL

HUMAN RIGHTS CLINIC

คดีระหว่าง
รัฐบาลไทย และ
ชัยวัฒน์ ลีลิขิตอักษร
กับ
วุฒิ บุญเลิศ และ สมัคร ดอนนาปี

กรกฎาคม 2563

ไลโอเนล แบล็คแมน
ผู้อำนวยการ
Solicitors International Human Rights Group
รายงานผู้เชี่ยวชาญ

TRIALWATCH FAIRNESS REPORT
A CLOONEY FOUNDATION **FOR** JUSTICE INITIATIVE

เกี่ยวกับผู้เขียน

สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งคณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย แห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย (Columbia Law School) มุ่งมั่นทำงานเพื่อสนับสนุนสิทธิมนุษยชนทั่วโลก และฝึกอบรมผู้สนับสนุนเชิงกลยุทธ์รุ่นต่อไปเพื่อความยุติธรรมทางสังคม สถาบันแห่งนี้ทำหน้าที่เป็นจุดศูนย์กลางของการศึกษา ทักษะการศึกษ และแนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ Columbia Law School

ไลโอเนล แบล็คแมน สมาชิกของคณะผู้เชี่ยวชาญของ TrialWatch เป็นผู้อำนวยการของกลุ่มส่งเสริมสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ชื่อ Solicitors International Human Rights Group ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนในสหราชอาณาจักร นายแบล็คแมนเป็นผู้เขียนรายงานการสังเกตการณ์การพิจารณาคดีที่ครอบคลุมหลายฉบับเกี่ยวกับการพิจารณาคดีในชั้นศาลในคาซัคสถาน อียิปต์และประเทศไทย และให้การฝึกอบรมผู้สังเกตการณ์การพิจารณาคดีในสหราชอาณาจักรและต่างประเทศ ในฐานะผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานทางกฎหมาย นายแบล็คแมนมีความเชี่ยวชาญในการแก้ต่างในคดีอาญา และเป็นนักวิชาการอาคันตุกะของมหาวิทยาลัย London South Bank

เกี่ยวกับโครงการ TRIALWATCH ของ CLOONEY FOUNDATION FOR JUSTICE

โครงการ TrialWatch ของ Clooney Foundation for Justice ตรวจสอบและประเมินความเป็นธรรมของการพิจารณาคดีในชั้นศาลของผู้ด้อยโอกาสทั่วโลก รวมถึงนักข่าว สตรีและเด็กผู้หญิง ชนกลุ่มน้อยทางศาสนา กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ และผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน **TrialWatch** ใช้ข้อมูลนี้เพื่อเป็นกระบอกเสียงให้ผู้เสียหายและกำลังพัฒนาการจัดอันดับความยุติธรรมทั่วโลกโดยวัดจากการปฏิบัติตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศของศาลในระดับชาติ

การประเมินทางกฎหมายและข้อสรุปที่แสดงในรายงานนี้เป็นของผู้เขียน และไม่ได้เป็นความคิดเห็นของ Clooney Foundation for Justice เสมอไป

ไลโอเนล แบล็คแมน ผู้เชี่ยวชาญของ TrialWatch ให้เกรด ซี สำหรับการพิจารณาคดีนี้

ในขณะที่การพิจารณาคดีของนายวุฒิ บุญเลิศ ด้วยข้อหาหมิ่นประมาททางอาญานั้น โดยทั่วไปแล้วมีความยุติธรรมในแง่ของกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล และแม้กระทั่งศาลตัดสินให้นายวุฒิและจำเลยร่วมไม่มีความผิดนั้นจะเป็นสิ่งที่น่าพอใจก็ตาม แต่เราสรุปได้ว่า การที่พนักงานอัยการตัดสินใจตั้งข้อหาจำเลยและการที่ศาลยอมรับข้อหาดังกล่าวนั้น นับเป็นการใช้กฎหมายอาญาในทางที่ผิด ประการแรก การตัดสินใจดำเนินคดีเป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับสิทธิในการแสดงออกอย่างเสรีของจำเลย เนื่องจากสิ่งที่นายวุฒิและจำเลยร่วมพูดถึงนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์ของสาธารณะ นอกจากนี้ เนื่องจากไม่มีหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาที่กล่าวหานายวุฒิ (ตามที่แสดงให้เห็นในคำวินิจฉัยของศาล และตามบันทึกของผู้สังเกตการณ์และบันทึกการพิจารณาคดี) จึงมีมูลฐานที่สมเหตุสมผลที่จะอนุมานได้ว่า การตั้งข้อหาเป็นความพยายามที่จะยับยั้งและลงโทษนักเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชน หรืออย่างน้อยก็อาจเป็นการตัดสินใจที่ไม่สุจริตหรือไม่ เนื่องจากการพิจารณาคดีไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล แต่การละเมิดต่อมาตรฐานดังกล่าวไม่ได้มีผลต่อผลลัพธ์และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมีนัยสำคัญ การพิจารณาคดีนี้จึงได้เกรด "ซี" ภายใต้ระเบียบวิธีที่ระบุไว้ในภาคผนวกของรายงานนี้ นอกเหนือจากการวิเคราะห์การปฏิบัติตามกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาลตามมาตรฐานการพิจารณาคดีที่ยุติธรรมในระดับสากลแล้ว เกรดนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการประเมินการตัดสินใจฟ้องร้องบุคคลทั้งสองภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชน

ในขณะที่ดูเหมือนว่าศาลจะดำเนินการตามอำนาจหน้าที่อย่างเป็นอิสระ ตรวจสอบหลักฐานอย่างรอบคอบ และได้ตัดสินใจอย่างมีเหตุผลให้จำเลยทั้งสองในคดีนี้พ้นผิด แต่ตราบไต่ที่ศาลสามารถยกฟ้องก่อนการพิจารณาคดีในชั้นศาลได้เนื่องจากขาดหลักฐาน ศาลก็ผิดด้วยเช่นกัน ยิ่งไปกว่านั้น การลงโทษทางอาญาในข้อหาหมิ่นประมาทเป็นสิ่งที่น่ากังวลอย่างยิ่งในกรณีนี้ดูเหมือนเป็นการตั้งข้อหาเพื่อลงโทษการแสดงออกอย่างเสรีที่ชอบด้วยกฎหมายและลงโทษการตรวจสอบเรื่องที่เป็นผลประโยชน์ของสาธารณะ ในกรณีนี้ดูเหมือนว่าเป็นการฟ้องร้องเพื่อปราบปรามการไต่สวนการทุจริตของรัฐบาล และเป็นการตอบโต้นักเคลื่อนไหวทางสังคมที่เป็นชนพื้นเมืองที่แชร์ข้อมูลนี้ทางออนไลน์ นอกเหนือจากหลักฐานโดยตรงเกี่ยวกับการพิจารณาคดีในครั้งนี้ ข้อคิดเห็นนี้ยังได้รับการสนับสนุนโดยรายงานหลายฉบับจากองค์กรสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ เกี่ยวกับการใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในทางที่ผิดของราษฎร และการดำเนินคดีของรัฐบาลไทยกับผู้ที่ทักท้วงสิทธิมนุษยชนและผู้อื่นที่ใช้สิทธิต่อเสรีภาพในการแสดงออก

ในปี 2562 นายสมัคร ดอนนาปี ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่เกษียณอายุราชการแล้ว และนายวุฒิ บุญเลิศ ชนพื้นเมืองซึ่งเป็นผู้สนับสนุนด้านสิทธิมนุษยชน ถูกดำเนินคดีและถูกพิจารณาคดีในชั้นศาลข้อหาหมิ่นประมาททางอาญา ซึ่งฟ้องร้องโดยเจ้าพนักงานรัฐชื่อนายชัยวัฒน์ ลัมลิขิตอักษร (ในฐานะราษฎร) และพนักงานอัยการ เกี่ยวกับการโพสต์ข้อมูลใน Facebook ของนายสมัคร ดอนนาปี โดยพนักงานอัยการกล่าวหาว่าโพสต์ใน Facebook ดังกล่าวนอกเป็นนัยว่าพนักงานของรัฐที่ชื่อ นายชัยวัฒน์ ลัมลิขิตอักษร เป็นเจ้าของที่ดินที่บุกรุกเข้าไปในอุทยานแห่งชาติโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นที่ดินของชนพื้นเมืองดั้งเดิม นายวุฒิ บุญเลิศ ถูกกล่าวหาว่าแชร์หนึ่งในโพสต์เหล่านี้โดยไม่คำบรรยายเพิ่มเติม โพสต์เหล่านี้ไม่ได้แสดงชื่อนายชัยวัฒน์ ลัมลิขิตอักษร แต่อย่างไร

นายชัยวัฒน์ ลัมลิขิตอักษร ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ระดับอาวุโส เป็นที่รู้จักกันดีในประเทศไทยกับบทบาทของเขาในปี 2554 ในการบังคับให้ชุมชนกะเหรี่ยงพื้นเมืองออกจากพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นที่ดินอุทยานแห่งชาติ และเผาบ้านและทรัพย์สินอื่น ๆ ของชาวกระเหรี่ยง¹ จากคำให้การในคดีนี้ ก่อนหน้านั้น นายวุฒิ บุญเลิศ เคยเป็นพยานให้กับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับการบังคับให้ย้ายที่อยู่อาศัยและการทำลายบ้านเรือนของชาวกระเหรี่ยงตามคำสั่งของนายชัยวัฒน์ นายสมัคร ดอนนาปี ให้การในคดีนี้ว่า ตนและนายชัยวัฒน์รู้จักกันผ่านทางหน้าที่การงานมา

1 Bangkok Post, "Bigger damages for Karen people," June 12, 2020, <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1483629/bigger-damages-for-evicted-karen-people-but-land-rights-turned-down>; The Nation Thailand, "We Want our Homes Back, Not Money, Say Kaeng Krachan's Karen forest Dwellers," June 29, 2018, <https://www.nationthailand.com/news/30347602>; Bangkok Post, "Karen fear for safety in eviction case," May 19, 2014, <https://www.bangkokpost.com/thailand/politics/410489/karen-fear-for-safety-in-eviction-case>; Associated Press, "Thai court orders park chief arrested in activist's murder," Nov. 11, 2019, <https://apnews.com/8bda56d7c3024c829d803ad5ceb83090>

หลายปีแล้ว และว่า ในปี 2557 นายสมัคร (ในขณะนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในระดับที่อาวุโสกว่า) แนะนำให้นายชัยวัฒน์ ย้ายไปทำงานที่อีกอำเภอหนึ่งเนื่องจากมีข้อกล่าวหาว่านายชัยวัฒน์เกี่ยวข้องกับการหายตัวไปของนักเคลื่อนไหวทางชุมชนชาวกะเหรี่ยง ข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาในกรณีนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนายวุฒิ บุญเลิศ (ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าแชร์โพสต์ใน Facebook เท่านั้น) ดูเหมือนจะเกิดจากเรื่องในอดีตดังกล่าว การที่ฝ่ายรัฐยอมรับข้อกล่าวหาทางอาญาจากนายชัยวัฒน์และฟ้องร้องข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาเองด้วยนั้น ทำให้ดูเหมือนว่ารัฐสนับสนุนการดำเนินคดีที่มีจุดประสงค์เพื่อจะขัดขวางและลงโทษนักเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชน

ระหว่างเดือนกันยายนและเดือนพฤศจิกายน 2562 คลินิกด้านมนุษยชนของ Columbia Law School ได้ติดตามการพิจารณาคดีของจำเลยทั้งสอง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ TrialWatch ของ Clooney Foundation for Justice

ในขณะที่การพิจารณาคดีเองโดยทั่วไปนั้นดำเนินไปด้วยดี แต่การตัดสินใจที่จะฟ้องร้องนั้นเป็นความบกพร่องทางรากฐาน และไม่สอดคล้องกับข้อจำกัดของกฎหมายสิทธิมนุษยชนที่ชัดเจนเกี่ยวกับการฟ้องร้องข้อหาหมิ่นประมาท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติระบุว่า รัฐควรพิจารณา "การยกเลิกความผิดทางอาญาฐานหมิ่นประมาท" และ "ในกรณีที่มีการถกเถียงในสาธารณะเกี่ยวกับบุคคลสาธารณะในขอบเขตทางการเมืองและสถาบันสาธารณะ การแสดงออกอย่างเสรีที่กำหนดโดยกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองนั้น มีความสำคัญมากเป็นพิเศษ" ดังนั้น "ผลประโยชน์ของสาธารณชนในเรื่องของการวิจารณ์ จึงควรได้รับการยอมรับว่าเป็นการต่อสู้" ในกรณีนี้ชัดเจนว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูลฐานเพียงเล็กน้อย ซึ่งเป็นโพสต์บน Facebook ที่ไม่ได้ระบุชื่อนายชัยวัฒน์ ล้มลิขิตอักษร และที่สำคัญคือ ข้อหาดังกล่าวเป็นคำพูดที่เป็นส่วนหนึ่งของการถกเถียงที่สำคัญเกี่ยวกับการทุจริตของรัฐบาลและการใช้ที่ดินของชาติ ซึ่งทั้งสองเรื่องเป็นผลประโยชน์ของสาธารณะ ในขณะที่คำตัดสินของศาลที่ประกาศว่าจำเลยทั้งสองไม่มีความผิดนั้นเป็นที่น่าพอใจ แต่คดีนี้เป็นคดีที่ไม่ควรดำเนินไปถึงขั้นการพิจารณาคดีในชั้นศาล

ข้อมูลความเป็นมา

ก. บริบททางการเมืองและทางกฎหมาย

เสรีภาพในการแสดงออก และผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่การรัฐประหารในปี 2557 บ่อยครั้งที่รัฐบาลไทยใช้กฎหมายที่ทำให้คำพูดเป็นความผิดทางอาญา เช่น การหมิ่นประมาททางอาญา การปลุกระดม และพระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เพื่อดำเนินคดีนักข่าว ผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน และนักเคลื่อนไหวทางสังคม² ในเดือนตุลาคม ปี 2562 ในรายงานเกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในประเทศไทย กลุ่ม Human Rights Watch ระบุว่า การหมิ่นประมาททางอาญาเป็นสิ่งที่มักถูกใช้ตั้งข้อหากับผู้ที่กล่าวหาการทุจริตหรือวิพากษ์วิจารณ์ทหาร

จำเลยในคดีนี้ถูกตั้งข้อหาหมิ่นประมาทภายใต้ประมวลกฎหมายอาญาไทย (มาตรา 326-333 แห่งประมวลกฎหมายอาญา กล่าวถึงการหมิ่นประมาท) การหมิ่นประมาททางอาญา มาตรา 326 ระบุว่า "ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"⁴ มาตรา 328 ตามที่จำเลยในคดีนี้ถูกตั้งข้อหา ยังระบุเพิ่มเติมว่า "ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ... หรือโดยกระทำการป้ายประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท"⁵ ภายใต้มาตรา 330 ความจริงเป็นข้อแก้ตัวของข้อกล่าวหาฐานหมิ่นประมาท แต่จำเลยจะไม่ได้รับอนุญาตให้พิสูจน์ความจริง "ถ้าข้อหาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน"⁶ นอกจากนี้

² ดู เช่น Fortify Rights, *Follow-up Submission to the U.N. Human Rights Committee on Thailand's Compliance with the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)*, กรกฎาคม 2018 ที่ https://www.fortifyrights.org/downloads/Follow-up_Submission_to_the_UN_Human_Rights_Committee_on_Thailand's_Compliance_with_the_ICCPR_July_2018.pdf; Jayshendra Karunakaren, i-Law, "A Southeast Asian Chronicle: Internet Censorship and the Repression of Digital Democracy," April 18, 2017, ที่ <https://freedom.ilaw.or.th/en/blog/southeast-asian-chronicle-internet-censorship-and-repression-digital-democracy>; Reporters Without Borders, "Thai Laws on Defamation and Computer Crimes Used to Deter Reporting," March 1, 2017 ที่ <https://rsf.org/en/news/laws-defamation-and-computer-crimes-used-deter-reporting>; Bangkok Post, Editorial, "Weaponised Defamation," December 1, 2018 ที่ <https://www.bangkokpost.com/opinion/opinion/1585570/weaponised-defamation>; Amnesty International, "Thailand: Defamation Charges Used To Silence Dissent," July 5, 2019 ที่ <https://www.amnesty.org/en/documents/asa39/0422/2019/en/>; International Federation for Human Rights (FIDH), "Thailand: Drop Defamation Complaints Against Rights Defenders," March 12, 2018 ที่ <https://www.fidh.org/en/issues/human-rights-defenders/thailand-drop-defamation-complaints-against-rights-defenders>; Human Rights Watch, "Thailand: Verdict Threatens Labor Abuse Reporting," March 28, 2018 ที่ <https://www.hrw.org/news/2018/03/28/thailand-verdict-threatens-labor-abuse-reporting>; International Commission of Jurists & Thai Lawyers for Human Rights, *Joint Submission of the International Commission of Jurists and Thai Lawyers for Human Rights in Advance of the Examination of the Kingdom of Thailand's Second Periodic Report Under Article 40 of the International Covenant on Civil and Political Rights*, February 6, 2017 ที่ https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/THA/INT_CCPR_CSS_THA_26602_E.pdf

³ Human Rights Watch, *To Speak Out is Dangerous Criminalization of Peaceful Expression in Thailand*, October 2019 pg. 29 ที่ https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/thailand1019_web.pdf.

ตัวอย่างเช่น ตามบันทึกของ HRW นักเคลื่อนไหวทางการเมืองชื่อนายวีระ สมความคิด ถูกตั้งข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาหลังจากที่ยื่นเรื่องร้องเรียนกับผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ กล่าวหาว่าพลตำรวจเอกศรีวราร์ รังสิพราหมณกุล บิดกันคล่องสารธารณะโดยมิชอบ เขาถูกตัดสินลงโทษในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2561 เอกสารเดียวกัน หน้า 56

⁴ ประมวลกฎหมายอาญาของไทยมาตรา 326

⁵ ประมวลกฎหมายอาญาของไทยมาตรา 328 แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 11) พ. ศ. 2535

⁶ เอกสารเดียวกัน มาตรา 330

ภายใต้มาตรา 333 การหมิ่นประมาทเป็นความผิดอันยอมความได้ หมายความว่า หากคู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้ ก็อาจสามารถถอนฟ้องได้ทุกเมื่อ

ในปี 2559 เจ้าหน้าที่ของ Cross Cultural Foundation (องค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรที่จัดหาตัวแทนทางกฎหมายแก่นายวุฒิ บุญเลิศ ในคดีปัจจุบัน) ถูกฟ้องร้องข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาในการเผยแพร่รายงานออนไลน์เกี่ยวกับข้อกล่าวหาการทรمانที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ทหารไทย ซึ่งเป็นรายงานที่ได้รับการสนับสนุนโดยกองทุนอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากการทรمانแห่งสหประชาชาติ⁷ ผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติได้ส่งหนังสือถึงรัฐบาลไทย โดยแสดงความกังวลอย่างยิ่งว่าข้อกล่าวหาเหล่านี้เกี่ยวข้องกับงานขององค์กรที่จัดทำบันทึกเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และแจ้งเตือนเมื่อมีการใช้ข้อหาทางอาญาอย่างต่อเนื่องเพื่อปิดปากการแสดงความคิดเห็นและการทำงานด้านสิทธิมนุษยชน

เราต้องการเน้นความสำคัญของข้อกังวลของเราเกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นของการใช้การสืบสวนกระบวนการทางตุลาการ และการลงโทษทางอาญา ต่อการกระทำที่ขอบด้วยกฎหมายภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรามีความกังวลเกี่ยวกับการใช้บทลงโทษทางอาญาในคดีที่เกี่ยวข้องกับการหมิ่นประมาท ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและการสมาคม ตลอดจนการทำงานที่ขอบด้วยกฎหมายและสันติของภาคประชาสังคมและผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน การกระทำเหล่านี้ดูเหมือนจะพุ่งเป้าและเอาผิดต่อผู้ที่แสดงความคิดเห็นที่เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ และผู้ที่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและความรับผิดชอบต่อการกระทำของรัฐบาล⁸

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ผู้สังเกตการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนได้ตั้งข้อสังเกตว่า นอกเหนือจากการกระทำของรัฐบาลไทยที่ควบคุมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นแล้ว ภาคเอกชนยังใช้กฎหมายอาญาของไทยเพื่อปิดปากนักวิจารณ์ด้วยเช่นกัน⁹ ในประเทศไทยภาคเอกชนสามารถฟ้องหมิ่นประมาททางอาญาได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทหลายแห่งได้ใช้ข้อหาดังกล่าวในการดำเนินคดีและลงโทษนักข่าวและผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนด้วยการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการสาธารณะ (คดี SLAPP หรือการฟ้องคดีเพื่อปิดปาก) เมื่อเร็ว ๆ นี้รัฐบาลไทยได้ออกกฎหมายเพื่อควบคุมคดีของภาคเอกชนเหล่านี้ มาตรา 161/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งออกโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติในเดือนธันวาคม 2551 ระบุว่า

ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ หากความปรากฏต่อศาลเองหรือมีพยานหลักฐานที่เรียกมาว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ให้ศาลยกฟ้อง และห้ามมิให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกัน

⁷ OHCHR, คำสั่งของผู้เสนอรายงานพิเศษ (Special Rapporteur) เกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก คำสั่งของผู้เสนอรายงานพิเศษเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมและการรวมตัวโดยสงบ คำสั่งของผู้เสนอรายงานพิเศษเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน และคำสั่งของผู้เสนอรายงานพิเศษเกี่ยวกับการทรمانและการปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีอื่น ๆ จดหมายถึงรัฐบาลไทย ลงวันที่ 4 สิงหาคม 2559 ที่ <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=3300>

⁸ เอกสารเดียวกัน หน้า 3

⁹ ดู OHCHR, "Thailand: UN Experts Condemn Use of Defamation Laws to Silence Human Rights Defender Andy Hall," May 17, 2018 ที่ <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=23095&LangID=E>; Human Rights Watch, *To Speak Out is Dangerous Criminalization of Peaceful Expression in Thailand*, October 2019, pg. 29, ที่ https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/thailand1019_web.pdf; Human Rights Lawyers Association, "Recommendations on the Protection of Those who Exercise Their Rights and Freedoms from Strategic Lawsuits Against Public Participations," October, 2019, ที่ http://naksit.net/wp-content/uploads/2019/10/Final_TRANS-report-SLAPP_A5.pdf

นั่นอีก การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงการที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งศาล หรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาอื่น ซึ่งถึงที่สุดแล้วโดยปราศจากเหตุผลอันสมควรด้วย¹⁰

อย่างไรก็ตามผู้สังเกตการณ์หลายรายยังคงสงสัยในประสิทธิภาพของกฎหมายนี้ เนื่องจาก (1) กฎหมายนี้ไม่ได้ให้คำจำกัดความทางกฎหมายของคำต่าง ๆ เช่น “โดยไม่สุจริต” (2) กฎหมายนี้ไม่สนใจดุลพินิจที่สำคัญของศาลในการตัดสินว่า การฟ้องคดีหนึ่ง ๆ นั้นเป็นการฟ้องคดีเพื่อปิดปากหรือไม่ และ (3) กฎหมายนี้เกี่ยวข้องกับการฟ้องคดีเพื่อปิดปากที่โจทก์เอกชนฟ้องร้องเท่านั้น ไม่ใช่คดีที่พนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้อง¹¹ ยิ่งไปกว่านั้น กฎหมายนี้ไม่ได้มีผลในทุกคดีเสมอไป ศาลยังคงยอมรับข้อกล่าวหาที่ฟ้องร้องโดยภาคเอกชนแม้ในขณะที่ดูเหมือนจะไม่สามารถพิสูจน์ข้อกล่าวหาได้จริงและอยู่บนพื้นฐานของแรงจูงใจที่น่าสงสัย (เช่นในคดีปัจจุบัน) ตามที่คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากลและสมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน (ประเทศไทย) ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า “มาตรา 161/1 มีแนวโน้มที่จะนำไปใช้เฉพาะในสถานการณ์พิเศษเท่านั้น¹² ในปี 2562 หลังจากบทบัญญัตินี้ได้ถูกเพิ่มเข้าไปในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ศาลของประเทศไทยยังคงรับฟ้องคดีจำนวนมากที่กล่าวหาพนักงาน ผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน นักวิชาการและคนอื่น ๆ ที่ฟ้องร้องโดยบริษัท ธรรมชาติ จำกัด ผู้ประกอบกิจการเลี้ยงไก่ โดยดูเหมือนไม่ได้ปฏิบัติตามคำสั่งของมาตรา 161/1 แต่อย่างใด¹³

สิทธิของชนพื้นเมืองในประเทศไทย

คดีที่ถูกนำมาพิจารณาในรายงานนี้เกิดจากข้อความที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นการหมิ่นประมาทที่ว่า เจ้าหน้าที่ป่าไม้ของรัฐบาลทุจริตและใช้ที่ดินของชนพื้นเมืองและพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในทางที่ผิด ประเทศไทยมีข้อพิพาทอย่างต่อเนื่องระหว่างรัฐกับชุมชนพื้นเมืองเช่นชาวกะเหรี่ยง¹⁴ ที่กำลังเผชิญกับการถูกขับไล่ออกจากดินแดนดั้งเดิมของตนซึ่งรัฐบาล

¹⁰ มาตรา 161/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดูโดยทั่วไป *The Government of Thailand, Highlights of Thailand's Implementation of Recommendations and Voluntary Pledges under the Second Cycle of the Universal Periodic Review 2016-2018 (Mid-term Update)*, para. 3.9.9 ที่ http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/UPR_Midterm_2nd.pdf; International Commission of Jurists & Human Rights Lawyers Association, *Letter to the Rights and Liberties Protection Department (RLPD), Ministry of Justice Re Recommendations on Draft National Action Plan on Business and Human Rights*, March 15, 2019 ที่ <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2019/03/Thailand-SLAPP-Analysis-Advocacy-Analysis-brief-2019-ENG.pdf>

¹¹ ดู International Commission of Jurists & Human Rights Lawyers Association, *Re: Recommendations on draft National Action Plan on Business and Human Rights*, March 15, 2019 ที่ <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2019/03/Thailand-SLAPP-Analysis-Advocacy-Analysis-brief-2019-ENG.pdf>; ARTICLE19, “Thailand: Open Letter on Lawsuits Brought by Thammakaset Company Against Human Rights Defenders,” February 14, 2019 ที่ <https://www.article19.org/resources/thailand-open-letter-on-lawsuits-brought-by-thammakaset-company-against-human-rights-defenders/>; องค์กรสิทธิมนุษยชนหลายแห่งในประเทศไทยบอกกับ TrialWatch ว่ากฎหมายฉบับใหม่ไม่ได้ห้ามไม่ให้ศาลยอมรับข้อกล่าวหาโดยภาคเอกชนเหล่านี้

¹² International Commission of Jurists & Human Rights Lawyers Association, *supra* n.10, at para. 30

¹³ ดู Amnesty International, “Letter to Prime Minister Payut (on Behalf of 89 Organizations) Regarding New Lawsuits from Thammakaset,” February 14, 2019 ที่ <https://www.amnesty.org/download/Documents/ASA3998672019ENGLISH.pdf>

¹⁴ รัฐบาลไทยไม่ยอมรับว่าชนพื้นเมืองเป็นชนกลุ่มน้อย ดู Cultural Survival, Network of Indigenous Peoples in Thailand, and Asia Indigenous Peoples Pact, *Observations on the State of Human Rights of Indigenous Peoples in Thailand in Light of the UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples September 2015*, Joint Submission Prepared for 2nd Cycle of Universal Periodic Review of Thailand, 25th session of the Human Rights Council (April-May 2016) ที่ https://www.culturalsurvival.org/sites/default/files/media/thailandupr-sep2015-final_0.pdf; Micah F. Morton & Ian G. Baird, “From Hill Tribes to Indigenous Peoples: The Localisation of a Global Movement in Thailand,” *Journal of Southeast Asian Studies* 50 no. 7 (March 2019); *Bangkok Post*, “Recognition fight continues for indigenous peoples,” August 17, 2017,

ระบุว่าเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ¹⁵ ไม่นานหลังจากการรัฐประหาร คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดมาตรการเพื่อปกป้องพื้นที่ป่า ได้แก่ คำสั่ง คสช. ที่ 64/2557 และ 66/2557 ('นโยบายทวงคืนผืนป่า') และ 'แผนแม่บท' การฟื้นฟูป่า (การปราบปรามและการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้) มาตรการเหล่านี้ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับกลุ่มชนพื้นเมืองซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในป่าที่ได้รับการคุ้มครองในขณะนี้ ส่งผลให้มีการขับไล่และดำเนินทางกฎหมาย (ทางอาญาและทางแพ่ง) ต่อชนพื้นเมืองและชุมชนยากจนอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในป่าสงวนแห่งชาติ¹⁶

แม้ว่า 'นโยบายทวงคืนผืนป่า' จะช่วยบรรเทาความเสียหายนี้ได้อย่างชัดเจน โดยมีข้อยกเว้นจากคำสั่งที่ 64/2557 สำหรับครอบครัวที่ยากจนและที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าก่อนที่จะมีคำสั่ง แต่ในความเป็นจริงแล้ว เนื่องจากไม่มีการจดทะเบียนที่ดินและเนื่องจากแรงกดดันทางการเมืองที่เห็นได้ชัดในการขับไล่คนออกจากป่า ข้อยกเว้นดังกล่าวไม่ได้ปกป้องกลุ่มชนพื้นเมืองจากการถูกบังคับให้ออกจากพื้นที่และบางรายถึงขั้นถูกจับกุมและดำเนินคดี¹⁷ ข้อเสนอใหม่

<https://www.bangkokpost.com/opinion/opinion/1307659/recognition-fight-continues-for-indigenous-peoples>; Minority Rights Group, "Thailand: Highland Indigenous Peoples," *ที่*

<https://minorityrights.org/minorities/highland-ethnic-groups/>

¹⁵ Human Rights Committee, *Concluding Observations on the Second Periodic Report of Thailand*, CCPR/C/THA/CO/2, April 25, 2017; Reuters, "Thai Community Forest Bill Won't Benefit All, Campaigners Say," Feb. 21, 2019 *ที่* <https://www.reuters.com/article/us-thailand-landrights-lawmaking/thai-community-forest-bill-wont-benefit-all-campaigners-say-idUSKCN1QA0QG>; Prachatai, "Investors In, Poor Out: Junta's Land Policy After 3 Years in Power," May 29, 2018 *ที่*

<https://prachatai.com/english/node/7169>; Paul Ehrlich, "The Single Greatest Risk' for Thailand's Largest Ethnic Minority," *Wall Street Journal*, March 16, 2017 *ที่* <https://www.wsj.com/articles/the-single-greatest-risk-for-thailands-largest-ethnic-minority-1489689023>

¹⁶ Human Rights Watch, *Thailand: Two Months Under Military Rule, Deepening Censorship, Persecution, Draconian Orders*, July 21, 2014 *ที่* <https://www.hrw.org/news/2014/07/21/thailand-two-months-under-military-rule>; MANYUSHA, "Thailand -End the Unfair Criminalisation of Land Rights Defenders in Sai Thong National Park," June 19, 2019 *ที่* <https://www.manushyafoundation.org/single-post/sai-thong-np-news-release-19-June>; Cultural Survival, Network of Indigenous Peoples in Thailand, and Asia Indigenous Peoples Pact, "Observations on the State of Human Rights of Indigenous Peoples in Thailand in Light of the UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples September 2015, Joint Submission Prepared for 2nd Cycle of Universal Periodic Review of Thailand, 25th session of the Human Rights Council (Apr-May 2016)," September 2015 *ที่*

https://www.culturalsurvival.org/sites/default/files/media/thailandupr-sep2015-final_0.pdf;

Franciscans International (FI) & Marist International Solidarity Foundation (FMSI), "Human Rights Situation in Thailand, Universal Periodic Review (25th Session, April/May 2016)," September 2015 *ที่*

<https://franciscansinternational.org/fileadmin/media/2016/UPR-Thailand-2016-joint-submission-Franciscans-International-and-FMSI.pdf>;

Community Resource Centre, Northern Development Foundation, Thai Sea Watch Association, E-Sarn Human Rights and Peace Information Centre, Project for Campaign for Public Policy on Mineral Resources, "Assessment on Economic, Social and Cultural Rights In Thailand, Focusing on Natural Resources on Business and Human Rights And Cases of Trans-Boundary Impact, Joint Submission to the United Nations Committee on the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)," May 8, 2015 *ที่* https://earthrights.org/wp-content/uploads/20150508_escr_pararell_report_for_thailand_by_crc_and_network_final.pdf

¹⁷ Rina Chandra, Thomas Reuters Foundation "Thai Minister Vows to Make Resolving Land Claims in Forests 'Top Priority,'" August 21, 2019 *ที่* <http://news.trust.org/item/20190821104643-8ghv6>; Kongpob Areerat, *Prachatai*, "Junta's Attempt to 'Return Forest' Hurts the Poor," October 24, 2014 *ที่*

<https://prachatai.com/english/node/4441>; Voice of America, "Heritage Site or Home? Indigenous Thais Fight for Right to Forest," April 15, 2019 *ที่* <https://www.voanews.com/east-asia/heritage-site-or-home-indigenous-thais-fight-right-forest>; Cultural Survival, "Network of Indigenous Peoples in Thailand, and Asia Indigenous Peoples Pact, Observations on the State of Human Rights of Indigenous Peoples in Thailand in Light of the UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples September 2015, Joint Submission Prepared for 2nd Cycle of Universal Periodic Review of Thailand, 25th session of the Human Rights Council (Apr-May 2016) *ที่* https://www.culturalsurvival.org/sites/default/files/media/thailandupr-sep2015-final_0.pdf

เพื่อให้ชาวบ้านที่เป็นคนไทยมีบทบาทในการจัดการป่ามากขึ้นไม่รวมพื้นที่อนุรักษ์ เช่น อุทยานแห่งชาติที่ชุมชนพื้นเมืองหลายแห่ง (เช่นกะเหรี่ยง) อาศัยอยู่¹⁸ ความขัดแย้งระหว่างรัฐและชุมชนพื้นเมืองเกิดขึ้นในปี 2561 และ 2562 ด้วยความพยายามของรัฐบาลไทยที่จะให้ยูเนสโกกำหนดให้อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานที่ชาวกะเหรี่ยงหลายคนอาศัยอยู่เป็นมรดกโลก กลุ่มสิทธิมนุษยชนบางกลุ่มระบุว่า กะเหรี่ยงหลายคนถูกจำแนกว่าเป็น “ผู้บุกรุก” และถูกขับไล่จากพื้นที่ในปี 2556-2557 และความพยายามที่จะให้กำหนดป่าดังกล่าวเป็นมรดกโลกอาจส่งผลให้ชาวกะเหรี่ยงอีกหลายคนถูกขับไล่ ยิ่งไปกว่านั้น รัฐไม่ได้ขอความคิดเห็นหรือบอกกล่าวชาวบ้านและกลุ่มชนพื้นเมืองจำนวนมากเกี่ยวกับความพยายามดังกล่าว¹⁹ ผู้เสนอรายงานพิเศษของสหประชาชาติหลายคนแสดงความคิดเห็นตามคำขอของยูเนสโกเกี่ยวกับผลกระทบของการกำหนดอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานให้เป็นมรดกโลก โดยแสดงรายการเหตุการณ์ที่น่ากังวลมากมายตั้งแต่การคุกคามและการหายตัวไปของนักเคลื่อนไหวด้านสิทธิชนพื้นเมืองไปจนถึงการไม่ให้ชาวกะเหรี่ยงร่วมการสนทนาที่กำหนดโดยยูเนสโก โดยกล่าวว่า “ขั้นตอนที่นำไปสู่การกล่าวโทษทางอาญาและข่มขู่สมาชิกชุมชนชาวกะเหรี่ยงและผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนด้วยวิธีอื่น ดูเหมือนจะเป็นมาตรการที่จริงจังจะจำกัดงานอันสันติและชอบด้วยกฎหมายในการป้องกันสิทธิมนุษยชน”²⁰

ข. ความเป็นมาของคดี

คดีระหว่างพนักงานอัยการสำนักงานอัยการสูงสุดแห่งประเทศไทย โจทก์ และนายชัยวัฒน์ ลิ้มลิขิตอักษร โจทก์ร่วม กับ นายสมัคร ดอนนาปี และนายวุฒิ บุญเลิศ

คดีนี้มีการฟ้องร้องโดยสำนักงานอัยการและเจ้าพนักงานรัฐ (ในฐานะราษฎร) คือ นายชัยวัฒน์ ลิ้มลิขิตอักษร (“โจทก์ร่วม”) ต่อบุคคลสองคน คือ นายสมัคร ดอนนาปี พนักงานอุทยานแห่งชาติที่เกษียณแล้ว และนายวุฒิ บุญเลิศ เกษตรกรที่เป็นชนกลุ่มน้อย (ชาวกะเหรี่ยง) และเป็นนักเคลื่อนไหวสิทธิชุมชน โจทก์ร่วมเป็นเจ้าหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติและเคยเป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จำเลยทั้งสองถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานหมิ่นประมาททางอาญา “โดยการโฆษณา”²¹ ที่เกี่ยวข้องกับโพสต์บน Facebook ที่เขียนโดยนายสมัคร (และแชร์โดยนายวุฒิ) ที่โพสต์เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2559 นอกจากนี้ ข้อกล่าวหาต่อนายสมัครยังมีต้นกำเนิดมาจากโพสต์บน Facebook อีกสามโพสต์ รวมถึงบทสัมภาษณ์ที่นายสมัครให้ไว้กับนักข่าวที่เขาได้โพสต์บน Facebook โจทก์ร่วมได้ยื่นฟ้องนายวุฒิและนายสมัครที่สถานีตำรวจภูธรคันทนา ซึ่งทำให้เกิดการสอบสวนของตำรวจซึ่งสุดท้ายได้มีการยื่นฟ้องเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2561 นายชัยวัฒน์ขอร่วมเป็นโจทก์ร่วมกับรัฐและเรียกร้องค่าเสียหายเป็นเงินจำนวน 2,000,000 บาท หากพบว่าจำเลยมีความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 ซึ่งกำหนดไว้ว่าการหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาต้องมีโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกิน 200,000 บาท²²

¹⁸ Rina Chandran, “Thai community forest bill won't benefit all, campaigners say,” Feb. 21, 2019 ที่ <https://www.reuters.com/article/us-thailand-landrights-lawmaking/thai-community-forest-bill-wont-benefit-all-campaigners-say-idUSKCN1QA0QG>; Santisuda Ekachai, “More violence ahead for forest poor,” *Bangkok Post*, July 17, 2019 <https://www.bangkokpost.com/opinion/opinion/1713840/more-violence-ahead-for-forest-poor>

¹⁹ Cultural Survival, Network of Indigenous Peoples in Thailand, and Asia Indigenous Peoples Pact, “Observations on the State of Human Rights of Indigenous Peoples in Thailand in Light of the UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples September 2015, Joint Submission Prepared for 2nd Cycle of Universal Periodic Review of Thailand, 25th session of the Human Rights Council (Apr-May 2016),” September 2015 ที่ https://www.culturalsurvival.org/sites/default/files/media/thailandupr-sep2015-final_0.pdf

²⁰ OHCHR, Special Rapporteurs Letter to Peter Shadie, Director of IUCN World Heritage Programme, UNESCO, Regarding the Nomination of KKFC as a UNESCO Site, pg. 6, February 28, 2019 ที่ <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=24379>; และดูที่ Voice of America, “Heritage Site or Home? Indigenous Thais Fight for Right to Forest,” April 15, 2019, <https://www.voanews.com/east-asia/heritage-site-or-home-indigenous-thais-fight-right-forest>

²¹ ภาคผนวก ข คำฟ้อง

²² Cross-Cultural Foundation, Press Release, “Chaiwat Limlikhit-aksorn to Testify in Court on 10 Sep as Co-Plaintiff in a Libel Suit Against Wut Boonlert, an Independent Expert on Human Rights for Indigenous Karen People,” September 6, 2019 ที่ <https://voicefromthais.wordpress.com/2019/09/06/chaiwat-limlikhit-aksorn-to-testify-in-court-on-10-sep-as-co-plaintiff-in-a-libel-suit-against-wut-boonlert-an-independent-expert-on-human-rights-for-indigenous-karen-people/>

คำกล่าวที่ถูกล่ามหลอมว่าเป็นการหมิ่นประมาทเป็นเรื่องของทรัพย์สินส่วนตัวที่นายสมัครกล่าวเป็นนัยว่าเป็นการบุกรุกอุทยานแห่งชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โพสต์แรกบน Facebook เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2559 และตามที่คัดลอกในคำฟ้องว่า “เกี่ยวกับหัวหน้าชุดพญาเสือ เจ้าของไร่ชัยราชพฤกษ์ ที่ครอบครองที่ดินที่บุกรุกเข้าไปในป่าสงวนแห่งชาติตามโครงการสทก. (สิทธิทำกิน) ประมาณสองสามร้อยไร่”²³ ฝ่ายอัยการระบุว่า การกล่าวเช่นนี้ชี้ให้เห็นว่านายชัยวัฒน์เป็นผู้ครอบครองและได้ประโยชน์จากที่ดินที่เป็นประเด็น นายสมัครให้การในระหว่างการพิจารณาคดีในชั้นศาลว่า การโพสต์นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้กรมป่าไม้ทำการสอบสวนการบุกรุกที่ผิดกฎหมายที่ถูกล่ามหลอม และเพื่อให้การสอบสวนนั้นโปร่งใส

โจทก์ร่วมคือนายชัยวัฒน์ ไม่ได้ถูกระบุชื่อในโพสต์ใด ๆ แต่คำฟ้องระบุว่า

การกล่าวถึงหัวหน้าชุดพญาเสือ หมายถึง ผู้เสียหายที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าชุดพญาเสือภายใต้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งทำให้บุคคลที่สามหรือบุคคลอื่นเข้าใจผิดว่าผู้เสียหายได้บุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติแต่กลับเป็นคนทำผิดเสียเอง โพสต์นี้ถูกเผยแพร่ในลักษณะที่อาจทำให้ผู้เสียหายเสื่อมเสียชื่อเสียง หรือทำให้ผู้เสียหายได้รับการดูหมิ่นหรือเกลียดชังโดยผู้อื่นได้²⁴

นายสมัครถูกล่ามหลอมว่าหมิ่นประมาทเช่นกัน โดยอ้างจากคำพูดที่ให้ไว้กับบทความในนิตยสารออนไลน์ (ซึ่งนายสมัครได้นำมาโพสต์ออนไลน์ด้วย) และโพสต์บน Facebook อีกสองโพสต์ ซึ่งโจทก์และโจทก์ร่วมอ้างว่าเป็นเจตนาหมิ่นประมาทเมื่ออ่านร่วมกันกับโพสต์แรก คำพูดในนิตยสารระบุว่า “ไร่พื้นที่ 100 ไร่ในจังหวัดเพชรบุรีตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ไม่มีการสอบสวน ที่ดินที่ถูกรุกถูกแปลงให้เป็นรีสอร์ท”²⁵ ในการโพสต์บทความบน Facebook นายสมัครถูกล่ามหลอมว่าได้เขียนว่า: “ไร่ราชพฤกษ์ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่มีพื้นที่ 100 ไร่ ... ซึ่งประมาณ 73 ไร่มีนายไพโรจน์ ลิมลิจิตอักษร [พี่ชายของนายชัยวัฒน์] เป็นผู้ครอบครอง นอกจากนี้ กรมป่าไม้จะไม่ต้องเวนคืนที่ดินดังกล่าว แต่มีการละเลยไม่เวนคืน”²⁶

คำฟ้องระบุ (และมีการยืนยันในระหว่างการพิจารณาคดี) ว่านายไพโรจน์เป็นพี่ชายของโจทก์ร่วม ซึ่งได้ยอมรับอีกครั้งว่าโจทก์ร่วมไม่ได้ถูกล่ามหลอมในโพสต์นี้ โดยคำฟ้องระบุว่า

ข้อความนี้หมายความว่าผู้เสียหายเองได้บุกรุกที่ดินที่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติโดยให้พี่ชายครอบครองที่ดินแทนตน ข้อความนี้ถูกตีพิมพ์ในลักษณะที่อาจทำให้ชื่อเสียงของผู้เสียหายเสื่อมเสีย หรือทำให้ผู้เสียหายได้รับการดูหมิ่นหรือเกลียดชังโดยผู้อื่นได้²⁷

ดังที่คัดลอกในคำฟ้อง อีกโพสต์หนึ่งบน Facebook และเป็นโพสต์เดียวที่นายวุฒิแซร์ โดยโพสต์เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2559 ได้ระบุดังต่อไปนี้

ไร่ชัยราชพฤกษ์ตั้งอยู่ [บางส่วน] ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและ [บางส่วน] ในพื้นที่ที่ครอบครองตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 รวม 100 ไร่ การสอบสวนตามข้อร้องเรียนของกรมป่าไม้ได้ดำเนินการตั้งแต่ปี 2551จนถึงปัจจุบัน เมื่อเร็ว ๆ นี้เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2559 อธิบดีกรมป่าไม้ (นายชลธิศ สุรัสวดี) ได้ออกรายงานเกี่ยวกับไร่ชัยราชพฤกษ์ที่มีเนื้อที่ 100 ไร่ที่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ... และตั้งอยู่ในพื้นที่ภายใต้การสำรวจที่ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 ซึ่งพื้นที่ประมาณ 73 ไร่ โดยมีนายไพโรจน์ ลิมลิจิตอักษร เป็นผู้ครอบครอง ส่วนที่เหลือของที่ดินจะต้องถูกเวนคืน แต่อธิบดีกรมป่าไม้เพิกเฉยต่อการเวนคืนดังกล่าว²⁸

23 ภาคผนวก ข คำฟ้อง วรรค 1.1

24 ภาคผนวก ข คำฟ้อง วรรค 1.1

25 ภาคผนวก ข คำฟ้อง วรรค 1.2

26 ภาคผนวก ข คำฟ้อง วรรค 1.2

27 ภาคผนวก ข คำฟ้อง วรรค 1.2

28 ภาคผนวก ข คำฟ้อง วรรค 1.3

โพสต์สุดท้ายที่ระบุเป็นโพสต์เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2559 เป็นเรื่องแยกต่างหากและมีรูปภาพของเอกสารของตำรวจ อย่างเป็นทางการ โพสต์ระบุว่า

นี่เป็นภาพของเอกสารที่ออกโดยสถานีตำรวจแก่งกระจานเกี่ยวกับการตัดสินใจของตำรวจในการ นำเสนอผลการสอบสวนต่อพนักงานอัยการในคดีที่เกี่ยวข้องกับปิ่น (ของกระสุนและกระสุน) อะไร ประมาณนั้น อย่าพูดว่ากระสุนเป็นของรัฐเพราะรุ่น [ของกระสุน] ที่ถูกยึดไว้ ว่ากันว่าไม่ใช่ประเภท ที่รัฐซื้อมา อ่านและตัดสินใจด้วยตัวคุณเองว่าใครเป็นคนดีหรือคนเลว²⁹

ไม่มีการโต้แย้งว่านายสมัครไม่ได้เขียนโพสต์เหล่านั้น ซึ่งนายวุฒิได้แชร์หนึ่งในโพสต์เหล่านั้น และไม่มีโพสต์ใดเลยที่ ระบุชื่อโจทก์ร่วมคือนายชัยวัฒน์ อย่างไรก็ตาม ตามรายละเอียดเพิ่มเติมด้านล่าง โจทก์ร่วมอ้างว่าโพสต์ทั้งหมดและ คำพูดของนายสมัครในนิตยสาร เมื่ออ่านร่วมกันสามารถระบุและกล่าวโทษตนได้

ตามที่ได้ยกกันยาวนานในระหว่างการพิจารณาคดี โจทก์ร่วมคือนายชัยวัฒน์ ลัมลิขิตอักษร เป็นปรปักษ์กับจำเลยที่หนึ่ง คือ นายสมัคร ดอนนาปี มายาวนาน จำเลยที่สอง นายวุฒิ บุญเลิศ เป็นนักเคลื่อนไหวด้านสิทธิชนพื้นเมือง ซึ่งได้ให้การ ในศาลว่า ก่อนหน้านี้ได้ให้การแก่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับบทบาทของโจทก์ร่วมในการบังคับและ การเผาบ้านเรือนเพื่อให้ชุมชนชาวกะเหรี่ยงพื้นเมืองออกจากพื้นที่ นายวุฒิมีทนายความเป็นที่มนักกฎหมายจาก Cross Cultural Foundation (CrCF) ซึ่งเป็นองค์กรไม่แสวงผลกำไรที่มุ่งเน้นด้านสิทธิมนุษยชนของชนกลุ่มน้อย คนไร้ สัญชาติ แรงงานข้ามชาติ และผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของความขัดแย้ง แม้ว่าจะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคดีนี้ แต่ในขณะที่มี การพิจารณาคดีนั้น โจทก์ร่วมพร้อมกับเจ้าหน้าที่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาสามคนถูกสอบสวนและต่อมาได้ถูกตั้งข้อหา ขาดกรรมนักเคลื่อนไหวชาวกะเหรี่ยงที่ชื่อ นายพอลเจี "บิลลี่" รักจงเจริญ ซึ่งหายตัวไปในปี 2557 และศพของเขาถูก ค้นพบก่อนที่คดีนี้จะเข้าสู่การพิจารณาคดีในชั้นศาล³⁰ ในเดือนมกราคม 2563 อัยการได้ประกาศว่าจะไม่ดำเนินคดีกับ โจทก์ร่วมอีกต่อไปเนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอ³¹

ค. กระบวนพิจารณาคดี

การพิจารณาคดีของนายสมัคร ดอนนาปี และนายวุฒิ บุญเลิศ มีขึ้นที่ศาลอาญามินบุรีในกรุงเทพมหานครฯ เมื่อวันที่ 10 และ 11 กันยายน 2562 วันแรกคือวันที่ 10 กันยายน นั้นเน้นไปที่การสืบพยานโจทก์ ในวันที่สองจำเลยทั้งสองทำการ แก่ต่างคดีของตน นายสมัครและนายวุฒิถูกพิจารณาคดีพร้อมกัน แต่นายสมัครเป็นทนายของตัวเอง และนายวุฒิมี ตัวแทนเป็นทนายความจาก Cross Cultural Foundation สำนักงานอัยการเป็นตัวแทนให้กับฝ่ายรัฐ ส่วนโจทก์ร่วมมี ทนายส่วนตัว

วันที่ 10 กันยายน 2562 : การสืบพยานของอัยการ

ผู้สังเกตการณ์จาก TrialWatch และลามาถึงศาลเวลา 8.00 น. ก่อนเวลาเริ่มการพิจารณาคดีหนึ่งชั่วโมง เวลา ประมาณ 9.00 น. พนักงานศาลเข้ามาในห้องพิจารณาคดีและสอบถามว่าจำเลยมาศาลหรือไม่ พร้อมกับบันทึกว่ามีสื่อ อยู่นอกห้องพิจารณาคดี พนักงานศาลขอดูหนังสือรับรองของผู้สังเกตการณ์และโทรศัพท์ไปที่สำนักงานพนักงานศาล

²⁹ ภาคผนวก ข คำฟ้อง วรรค 1.4

³⁰ สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ สำนักงานประจําภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ "UN Human Rights Office welcomes progress on Thai enforced disappearance case, urges government to do more," Nov. 13, 2019, ที่ <https://bangkok.ohchr.org/thailand-un-human-rights-office-welcomes-progress-on-enforced-disappearance-case-urges-government-to-do-more/>; Associated Press, "Thai court orders park chief arrested in activist's murder," Nov. 11, 2019, ที่ <https://apnews.com/8bda56d7c3024c829d803ad5ceb83090>; Bangkok Post, "Chaiwat surrenders to answer murder charge in Billy case," Nov. 12, 2019, ที่ <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1792599/chaiwat-surrenders-to-answer-murder-charge-in-billy-case>

³¹ The Nation Thailand, "Billy Murder Case: DSI Studying Prosecutors' Decision to Drop Charges Against National Park Ex-chief," January 28, 2020, ที่ <https://www.nationthailand.com/news/30381174>; Human Rights Watch, "Thailand: Charges Dropped in Activist's Murder-- Ensure Full Prosecution of Billy's Killing," February 3, 2020, ที่ <https://www.hrw.org/news/2020/02/03/thailand-charges-dropped-activists-murder#>

เพื่อยืนยันว่ามีการยื่นหนังสือรับรองไปแล้วก่อนหน้านี้ เวลา 9:40 น. คณะผู้พิพากษาสามท่านเข้าห้องพิจารณาคดี ผู้พิพากษาที่เป็นประธานเริ่มต้นโดยการแจ้งกับนายสมัครซึ่งไม่มีทนายว่า ผู้พิพากษาเต็มใจที่จะดำเนินคดีต่อไปแม้ว่านายสมัครจะไม่มีทนายเป็นตัวแทน แต่ได้เตือนนายสมัครว่าภาษากฎหมายอาจเข้าใจยาก อย่างไรก็ตาม ผู้พิพากษาได้กล่าวว่าท่านยินดีที่จะให้นายสมัครเป็นทนายของตนเอง จากนั้นผู้พิพากษาได้กล่าวถึงผู้สังเกตการณ์ในศาลและให้ผู้สังเกตการณ์แนะนำตนเอง และอนุญาตให้ผู้สังเกตการณ์และสามอยู่ในห้องพิจารณาคดีได้ทราบโดยที่ไม่มีการใช้อุปกรณ์บันทึกเสียง หลังจากนั้นผู้พิพากษาท่านที่สองในคณะผู้พิพากษาได้กล่าวว่า ผู้สังเกตการณ์และผู้ที่ไม่ได้เป็นคู่ความในห้องพิจารณาคดีจะต้องไม่จดบันทึกใด ๆ ในระหว่างกระบวนการพิจารณาคดี มีเช่นนั้นอาจถูกข้อหาดูหมิ่นศาลได้

อัยการเริ่มต้นด้วยการสืบโจทก์ร่วมคือ นายชัยวัฒน์ ลิ้มลิขิตอักษร ซึ่งสรุปบทความที่เป็นต้นเหตุของคดี และให้การว่าบทความเหล่านี้ทำให้ตนและชื่อเสียงของตนเสียหาย ทำให้ประชาชนเกลียดตน และทำให้ตนไม่ได้เลื่อนขั้นหลังมีการสอบสวนโดยสำนักงานอุทยาน นายชัยวัฒน์กล่าวว่าตนพ้นจากข้อกล่าวหาโดยการสอบสวนของสำนักงานอุทยานที่ว่าตนเป็นเจ้าของที่ดินอย่างผิดกฎหมายภายในอุทยานหรือไม่ (แม้ว่าทนายความของนายวุฒิจึงถามค้าน แต่ไม่มีการยื่นหลักฐานของการพ้นจากข้อกล่าวหาดังกล่าวต่อศาลแต่อย่างใด) นอกจากนี้นายชัยวัฒน์ยังยอมรับว่าไม่มีชื่อของตนอยู่ในโพสต์บน Facebook แต่กล่าวว่าถ้าอ่านโพสต์ต่าง ๆ ด้วยกันก็จะสามารถระบุตัวตนของตนได้เพราะชื่อของตนคล้ายกับชื่อของใคร และเนื่องจากบทความในนิตยสารที่มีคำพูดของนายสมัครได้ระบุชื่อชุดอุทยานที่ตนเป็นผู้นำ นายชัยวัฒน์เบิกความว่าตนรู้จักจำเลยทั้งสอง โดยนายสมัครเป็นรุ่นพี่ในมหาวิทยาลัยและเข้ามาทำงานก่อนหน้าตนในกรมอุทยานแห่งชาติ นายชัยวัฒน์เบิกความว่าตนทราบว่านายวุฒิ บุญเลิศ เป็นใคร เนื่องจากเคยมีการกระทบกระทั่งกันในอดีตเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินและสิทธิของชุมชนชาวกะเหรี่ยง ทนายของนายวุฒิจึงถามต่อว่านายชัยวัฒน์ทราบว่านายวุฒิได้ร้องเรียนไปยังเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับโจทก์ร่วมเรื่องการหายตัวไปของนักเคลื่อนไหวชาวกะเหรี่ยงที่ชื่อ นายพอลละจี "มิลลี" รักจงเจริญ หรือไม่ ผู้พิพากษาที่เป็นประธานกล่าวแทรกขึ้นว่าจะอนุญาตให้มีการตั้งคำถามในแนวนี้เพื่อพิสูจน์ว่าทั้งสองคนมีความสัมพันธ์ก่อนหน้านี้ แต่เตือนทนายความว่าไม่ให้ถามอย่างละเอียดเนื่องจากผู้พิพากษาต้องการที่จะมุ่งเน้นไปที่คดีนี้ ไม่ใช่คดีอื่นหรือเรื่องร้องเรียนที่ไม่เกี่ยวข้อง ผู้พิพากษากล่าวเพิ่มเติมอีกว่าตนได้อ่านรายงานเกี่ยวกับนายชัยวัฒน์เรื่องการเผาบ้านเรือนของชาวกะเหรี่ยงในป่าแล้ว เพียงแต่ผู้พิพากษาอยากที่จะมุ่งเน้นไปที่คดีหมิ่นประมาท

ในตอนบ่าย อัยการและนายชัยวัฒน์นำเสนอพยานอีกสามคน ได้แก่ เจ้าหน้าที่กฎหมายของอุทยานแห่งชาติ ผู้ช่วยฝ่ายธุรการของอุทยานแห่งชาติที่แจ้งตำรวจในนามของนายชัยวัฒน์ และเจ้าหน้าที่อุทยานอีกคนหนึ่งที่ได้อ่านโพสต์หมิ่นประมาทที่ถูกกล่าวหาด้วยเช่นกัน พยานเหล่านี้เบิกความว่าได้อ่านโพสต์บน Facebook ทราบว่าเป็นโพสต์เกี่ยวกับนายชัยวัฒน์ และโพสต์เหล่านั้นสร้างความรู้สึกในแง่ลบต่อโจทก์ร่วมในฐานะผู้ใช้อำนาจในทางที่ผิด

วันที่ 11 กันยายน 2562 : การสืบพยานจำเลย

ในวันที่สองอัยการสรุปการนำเสนอและการสืบพยานโดยเริ่มต้นจากเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายสืบสวนที่ตั้งข้อหาจำเลยทั้งสอง เจ้าพนักงานตำรวจให้การว่าตนได้อ่านโพสต์เหล่านั้น เห็นว่าโพสต์เหล่านั้นเป็นการหมิ่นประมาท และได้สอบปากคำจำเลย เจ้าพนักงานตำรวจกล่าวว่าเดิมที่มีการนำเสนอสำนวนในสองข้อหาคือ ข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาและการนำข้อมูลหลอกลวงเข้ามาในระบบคอมพิวเตอร์ แต่อัยการยอมรับเฉพาะข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาเท่านั้น

ตั้งแต่เวลาประมาณ 11.00 น. ถึง 13.00 น. นายสมัคร ดอนนาปี แสดงตนเป็นพยานจำเลยของตนเอง โดยที่ผู้พิพากษาถามคำถามในขณะที่นายสมัครอ่านคำให้การที่เตรียมไว้ นายสมัครเริ่มต้นด้วยการอธิบายประวัติความเป็นมาของการทำงานที่สำนักงานอุทยาน และสิ่งที่ตนรู้สึกว่าเป็นภารกิจคือการเปิดเผยการทุจริตในกรมอุทยาน นายสมัครอธิบายต่อไปว่านับตั้งแต่เกษียณอายุตนได้ใช้ Facebook เพื่อโพสต์เกี่ยวกับป่าไม้และปัญหาที่เกี่ยวข้องรวมถึงสิทธิในที่ดิน จากนั้นนายสมัครให้เหตุผลว่าความจริงเป็นค่าแตกต่างของการหมิ่นประมาทที่ถูกกล่าวหา โดยให้การว่าโพสต์บน Facebook นั้นเป็นข้อเท็จจริงเนื่องจากเป็นรายงานของรัฐบาลที่แสดงว่าสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวบุกรุกพื้นที่ป่า นายสมัครยังชี้ให้เห็นว่าโพสต์เหล่านั้นเกี่ยวข้องกับพี่ชายของโจทก์ร่วมเพราะมีแต่ชื่อเขาเท่านั้นที่อยู่ในโพสต์ นอกจากนี้ นายสมัครยังกล่าวอีกว่าตนได้ลงโพสต์หลายร้อยโพสต์บน Facebook (ซึ่งได้ยื่นไว้เป็นหลักฐานแก่ศาลแล้ว) แต่บุคคลเพียงผู้เดียวที่ยื่นฟ้องตนคือนายชัยวัฒน์ซึ่งเป็นโจทก์ร่วมและเคยฟ้องตนในข้อหาหมิ่นประมาททางอาญา (ที่ไม่เกี่ยวข้องกัน) มาแล้วสามครั้ง นายสมัครเบิกความต่อไปว่าเหตุผลหนึ่งที่โจทก์ร่วมมีความขุ่นเคืองกับตนก็เพราะในปี

2558 คนได้แนะนำให้ย้ายนายชัยวัฒน์ไปยังอีกอำเภอหนึ่งเนื่องจากเขาถูกกล่าวหาว่ามีส่วนร่วมในการหายตัวไปเมื่อปี 2557 ของนักกิจกรรมซึ่งเป็นชนพื้นเมืองชื่อ นายพลละจี "บิลลี" รักจงเจริญ³²

หลังพักกลางวัน คดีดำเนินต่อไปโดยมีจำเลย นายวุฒิ บุญเลิศ ขึ้นเบิกความ นายวุฒิให้การว่าตนเป็นเกษตรกรและทำงานให้กับคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลเพื่อศึกษาปัญหาทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของชุมชนชนกลุ่มน้อย รวมถึงชาวกะเหรี่ยงและชุมชนที่อาศัยอยู่ในป่าไม้อื่น ๆ นายวุฒิเบิกความต่อไปว่าตนไม่เคยพบกับจำเลยอีกคนหนึ่งที่ชื่อนายสมัคร ดอนนาปี ก่อนที่จะมีการดำเนินคดีในศาล แต่ตนได้ติดตามนายสมัครบน Facebook เนื่องจากทั้งสองสนใจเรื่องเดียวกันในประเด็นเรื่องป่าไม้และสิทธิในที่ดิน นายวุฒิให้การว่าตนแชร์โพสต์ของนายสมัครเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2559 บนหน้า Facebook ของตนเองโดยไม่มีคำอธิบายเพิ่มเติม และระบุอย่างชัดเจนว่านั่นเป็นโพสต์ของนายสมัคร ดอนนาปี เพื่อให้เครดิตกับนายสมัคร และเพื่อสื่อว่าตนไม่ได้บอกกล่าวหาว่าเป็นความจริง แต่ต้องการแสดงต้นตอของข้อกล่าวหาและกระตุ้นให้รัฐบาลทำการสืบสวน

พยานคนสุดท้ายในคดีที่เรียกโดยทีมทนายของนายวุฒิเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการในชุมชนชาวกะเหรี่ยง ซึ่งยืนยันว่านายวุฒิเคยให้การต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับคำสั่งของโจทก์ร่วมในปี 2554 ให้เผาบ้านเรือนของชาวกะเหรี่ยง และการให้การในครั้งนั้นได้นำไปสู่การสืบสวนอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับนายชัยวัฒน์และกิจกรรมต่าง ๆ ของนายชัยวัฒน์

วันที่ 18 พฤศจิกายน 2562 : การพิพากษา

ผู้สังเกตการณ์จาก TrialWatch และลามาเข้าร่วมรับฟังการพิพากษาในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2562 เวลา 9.00 น. จำเลยทั้งสองมาศาล แต่โจทก์ร่วมไม่ได้มา

ศาลพบว่าจำเลยทั้งสองไม่มีความผิดในทุกข้อหา จึงปฏิเสธการเรียกร้องค่าเสียหายของโจทก์ร่วม ศาลใช้มาตรฐานที่ว่าบุคคลมีเหตุผลในการประเมินโพสต์ต่าง ๆ และไม่ได้เชื่อตามข้อโต้แย้งของอัยการและของโจทก์ร่วมว่าโพสต์ทั้งสามรายการ (และบทความที่อ้างคำพูดของนายสมัคร) ควรถูกอ่านด้วยกัน โดยออกความเห็นว่าคุณอาจได้เห็นเพียงโพสต์เดียวและอาจไม่เห็นทุกโพสต์ก็ได้ ดังนั้นจึงไม่อาจคาดการณ์ได้ว่า ประชาชนจะสามารถระบุและมีความคิดเห็นเชิงลบเกี่ยวกับผู้ร้องได้ จากการวิเคราะห์ข้อความ ศาลพบว่าไม่มีข้อความใดที่แสดงการหมิ่นประมาทโจทก์โดยตรง โดยกล่าวหาว่าไม่มีการกล่าวถึงชื่อโจทก์ในโพสต์หรือบทความใด ๆ³³

ศาลยังกล่าวเพิ่มเติมว่าพยานของอัยการ (เจ้าหน้าที่หรือเพื่อนร่วมงานทุกคนของโจทก์ร่วม) เป็นพยานเข้าช้อนค่าให้การของพยานเหล่านั้นได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการหมิ่นประมาท และค่าให้การไม่น่าเชื่อถือถ้าพิจารณาว่าพยานเหล่านั้นทำงานให้ใคร ("ศาลมีความเห็นว่าต้องใช้ความระมัดระวังเมื่อนำหน้าหนักกับค่าให้การของพยานทั้งสามคนนี้ เพราะทุกคนทำงานในสถานที่เดียวกันกับโจทก์ร่วม")³⁴

³² ในขณะที่มีการพิจารณาคดีนี้ ศพของบิลลีเพิ่งถูกค้นพบ และกรมสอบสวนคดีพิเศษของกระทรวงยุติธรรม (ดีเอสไอ) ได้เริ่มดำเนินการสืบสวนคดีฆาตกรรม นายชัยวัฒน์ ลิมลิจิตอักษร ถูกจับกุมในข้อหาฆาตกรรมเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2562 อย่างไรก็ตามเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2563 ดีเอสไอได้ประกาศว่าได้ทำการยกฟ้องคดีฆาตกรรมและข้อหาอื่น ๆ ต่อนายชัยวัฒน์ ลิมลิจิตอักษร และเจ้าหน้าที่อุทยานอีกสามคน

³³ พนักงานอัยการ และ CL กับ SD และ WD คำพิพากษา 18 พฤศจิกายน 2562, ภาคผนวก ค ("แม้เมื่อพิจารณาทั้งข้อความและการสัมภาษณ์ก็ไม่อาจเข้าใจได้ว่า ข้อความระบุว่าโจทก์ร่วมเป็นเจ้าของไร่ชัยราชพฤษ์ เนื่องจากชื่อของโจทก์ร่วมไม่ได้ถูกกล่าวถึงเลย และไม่มีคำหรือวลีใด ๆ ในทั้งข้อความและการสัมภาษณ์ของจำเลยที่ 1 ที่สามารถเข้าใจได้ว่าอ้างถึงโจทก์ร่วม ในทางตรงกันข้าม คำแถลงของจำเลยที่ 1 ระบุชัดเจนว่าเจ้าของไร่ชัยราชพฤษ์คือนายไพโรจน์ ลิมลิจิตอักษร และไม่ใช่วินัยโจทก์ร่วม")

³⁴ พนักงานอัยการ และ CL กับ SD และ WD คำพิพากษา วันที่ 18 พฤศจิกายน 2562, ภาคผนวก ค

ระเบียบวิธี

ก. ช่วงการสังเกตการณ์

คลินิกด้านมนุษยชนของ Columbia Law School ได้เฝ้าติดตามการพิจารณาคดีในชั้นศาลและการพิพากษาที่มีระยะเวลาสองวันซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ TrialWatch ของ CFJ ก่อนทำภารกิจการสังเกตการณ์นี้ Columbia ได้แจ้งทนายจำเลยเกี่ยวกับความตั้งใจที่จะเฝ้าติดตามคดีนี้และขอรับคำฟ้อง นอกจากนี้ คลินิกด้านมนุษยชนยังแจ้งศาลมีนบุรีก่อนการพิจารณาคดีถึงความตั้งใจในการเฝ้าติดตามการพิจารณาคดี โดยส่งจดหมายทางโทรสารสองสัปดาห์ล่วงหน้าก่อนวันเริ่มต้นการพิจารณาคดี ในระหว่างการพิจารณาคดี Columbia ทำงานร่วมกับนักแปลท้องถิ่นซึ่งได้รับอนุญาตให้แปลสดในระหว่างการพิจารณาคดี

ไม่มีผู้สังเกตการณ์คนใดที่พบกับอุปสรรคในการเข้าสู่ห้องพิจารณาคดี แต่ผู้สังเกตการณ์ไม่ได้รับอนุญาตให้จับบันทึกใด ๆ ในระหว่างการพิจารณาคดี เมื่อผู้พิพากษาเข้าสู่ห้องพิจารณาคดี ผู้สังเกตการณ์และผู้แปลถูกขอให้แนะนำตนเองและได้รับอนุญาตให้อยู่ในศาล อย่างไรก็ตาม ภายในไม่กี่นาทีหลังจากการเริ่มต้นของกระบวนการพิจารณาคดี หนึ่งในสามของผู้พิพากษากล่าวว่าห้ามทุกคนในห้องพิจารณาคดีจับบันทึกมีจะนั้นจะถือว่าดูหมิ่นศาล ผู้สังเกตการณ์ได้บันทึกการสังเกตการณ์ในช่วงพักและทุกคืน โดยพยายามระลึกความจำและสรุปอย่างถูกต้องที่สุดว่าเกิดอะไรขึ้นในศาล

ผู้สังเกตการณ์ใช้แบบสอบถาม TrialWatch ของ CFJ ที่ได้มาตรฐานเพื่อบันทึกและติดตามสิ่งที่เกิดขึ้นในศาล และระดับของสิทธิในการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมของจำเลยที่ได้รับในกระบวนการพิจารณาคดี

ข. ช่วงการประเมิน

เพื่อประเมินความเป็นธรรมของการพิจารณาคดีและการให้เกรด ไลโอเนล แมสส์คแมน สมาชิกของคณะผู้เชี่ยวชาญ TrialWatch ของ CFJ ที่รับผิดชอบในการประเมินความเป็นธรรมของการพิจารณาคดี ได้ทบทวนเนื้อหาที่ผู้สังเกตการณ์ให้ไว้ รวมถึงคำตอบสำหรับคำถามมาตรฐาน (ที่รวบรวมผ่านแอป TrialWatch ของ CFJ) ตลอดจนบันทึกที่จัดไว้ในระหว่างการดำเนินคดีและการประชุมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเอกสารศาลที่เกี่ยวข้องกับคดี

เนื้อหาเหล่านี้ทำให้ผู้เชี่ยวชาญได้รับข้อเท็จจริงสำหรับการพิจารณาเพื่อประเมินความเป็นธรรมของการพิจารณาคดี ภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชน จากนั้นผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินการพิจารณาคดีด้วยองค์ประกอบของสิทธิในการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมต่อไปนี้ ได้แก่ สิทธิในการถูกสันนิษฐานว่าไม่มีความผิด สิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อหา ความสามารถที่จะสู้คดีได้ สิทธิในการตีความ สิทธิที่จะไม่ถูกดำเนินคดีซ้ำ สิทธิในการพิจารณาคดีอย่างรวดเร็ว สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยตุลาการที่มีความสามารถ เป็นอิสระและเป็นกลางที่กำหนดโดยกฎหมาย สิทธิในการมีทนาย สิทธิในการมีเวลาและสถานที่ที่เพียงพอในการเตรียมการต่อสู้คดี สิทธิในการรับฟังการพิจารณาคดีที่เป็นสาธารณะ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยที่ตนเองไปชั้นศาล สิทธิที่จะไม่กล่าวโทษตนเอง สิทธิในการเรียกและนำสืบพยาน สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรม และสิทธิในการอุทธรณ์รวมถึงสิทธิในการได้รับการพิพากษาที่เป็นสาธารณะและสมเหตุสมผล

หลังจากนั้นได้มีการให้เกรดโดยใช้วิธีการในภาคผนวกในรายงานนี้

การวิเคราะห์

ในระหว่างกระบวนการพิจารณาคดีศาลได้จัดให้มีการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมสำหรับจำเลยทั้งสองตามที่ควรเป็น และไม่มี การฝ่าฝืนมาตรฐานของกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมอย่างมีนัยสำคัญใด ๆ ที่ปรากฏในคดีนี้ตามรายงานของผู้สังเกตการณ์และเอกสารคดีที่มีอยู่³⁵ การพิพากษาที่ใช้เวลานานและมีเหตุผลอย่างละเอียดแสดงให้เห็นว่าผู้พิพากษามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในระหว่างการพิจารณาคดี มีความคุ้นเคยกับหลักฐานเป็นอย่างดี และใช้แนวทางที่เหมาะสมและเป็นธรรมในการประเมินพยานและเอกสารต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่ากังวลคือการที่ศาลตัดสินใจรับคำฟ้องข้อหาทางอาญาจากรัฐและพนักงานอัยการที่ฟ้อง จำเลยทั้งสองด้วยข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาตั้งแต่แรก ประการแรก คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ได้กำหนดอย่างชัดเจนว่าจะต้องไม่ใช่ข้อหาหมิ่นประมาทเพื่อห้ามการแสดงความคิดเห็น³⁶ นอกจากนี้ หลักฐานและ เหตุผลในการพิพากษาขั้นสุดท้ายชี้ให้เห็นว่า รัฐตัดสินใจดำเนินคดีกับจำเลยโดยไม่มีการพิจารณาเนื้อหาของคดีอย่าง เหมาะสม เป็นธรรมหรือมีความสมดุล จากความเป็นมาของคดีนี้และความไร้มูลเหตุของข้อหา เราจึงมีความเห็นว่ารัฐ สนับสนุนการดำเนินคดีที่ตั้งใจจะยับยั้งและลงโทษนักเคลื่อนไหวด้านสิทธิ

ภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองซึ่งรัฐบาลไทยได้ลงนามและให้สัตยาบัน ข้อจำกัดของสิทธิในการแสดงความคิดเห็นต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และจำเป็นต้องเป็นไปตามผลประโยชน์ ของรัฐที่ชอบด้วยกฎหมายและได้สัดส่วนกับผลประโยชน์นั้น³⁷ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติซึ่ง ตระหนักถึงผลกระทบของการลงโทษทางอาญาต่อการแสดงออกอย่างเสรีที่ชอบด้วยกฎหมายพบว่า รัฐควรพิจารณา “การยกเลิกความผิดอาญาฐานหมิ่นประมาท” และพิจารณาว่าความผิดดังกล่าว “โทษจำคุกไม่ใช่การลงโทษที่ เหมาะสม”³⁸

ในแถลงการณ์ร่วมในปี 2545 เจ้าหน้าที่พิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการ แสดงออก องค์การเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรปที่เป็นตัวแทนการแสดงเสรีภาพของสื่อ และองค์กรผู้เสนอ รายงานพิเศษของสหรัฐฯ ว่าด้วยเสรีภาพในการแสดงออก ได้กล่าวว่า “การหมิ่นประมาททางอาญาไม่ได้เป็นข้อจำกัด ที่สมเหตุสมผลต่อเสรีภาพในการแสดงออก กฎหมายหมิ่นประมาททางอาญาทั้งหมดควรถูกยกเลิกและแทนที่ด้วย กฎหมายหมิ่นประมาททางแพ่งที่เหมาะสมในกรณีที่เป็น”³⁹

³⁵ ตัวอย่างเช่นไม่ปรากฏว่าศาลแจ้งให้จำเลยทราบถึงสิทธิที่จะไม่พูด แต่ไม่ใช้การมีอคติต่อจำเลย

³⁶ UN Human Rights Committee, General Comment No. 34, Article 19: Freedoms of Opinion and Expression, U.N. Doc. CCPR/C/GC/34, September 12, 2011, para. 47f

³⁷ ดู Human Rights Committee, Kim v. Republic of Korea, U.N. Doc. CCPR/C/64/D/574/1994, para. 12.2 (1999) (สังเกตว่า “ ข้อจำกัดต่อสิทธิในการแสดงออกต้องตรงตามเงื่อนไขต่อไปนี้จะต้องมีกฎหมายกำหนดไว้ ต้อง ระบุจุดประสงค์ข้อใดข้อหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในวรรค 3 (ก) และ (ข) ของข้อ 19 (การเคารพในสิทธิและชื่อเสียงของ ผู้อื่น การคุ้มครองความมั่นคงของชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือสุขภาพของประชาชน หรือศีลธรรม) และจะต้องมี ความจำเป็นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย”)

³⁸ UN Human Rights Committee, General Comment No. 34, Article 19: Freedoms of Opinion and Expression, U.N. Doc. CCPR/C/GC/34, September 12, 2011, para. 47.

กฎหมายหมิ่นประมาททางอาญาเป็นเรื่องที่น่ากังวล เพราะอาจทำให้เกิดความหวาดกลัวและเป็นการลงโทษการ แสดงออกอย่างเสรีที่ขอบด้วยกฎหมาย ยิ่งไปกว่านั้นกฎหมายดังกล่าวยังได้ถูกใช้เป็นอาวุธในการปิดปากประชาชนที่ ยกประเด็นปัญหาข้อกังวลสาธารณะรวมถึงการทุจริตของรัฐบาลและการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในฐานะผู้เสนอรายงาน พิเศษของสหประชาชาติเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกที่ ปฏิบัติในปี 2551 ในขณะที่กฎหมายหมิ่นประมาทอาจไม่มีเป้าหมายที่เลวร้ายในตอนแรก แต่

ลักษณะด้านอัตนวิสัยของกฎหมายหมิ่นประมาทหลายฉบับ ขอบเขตที่กว้างเกินไปของ กฎหมายเหล่านี้ และการบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้ภายในกฎหมายอาญา ทำให้กฎหมายเหล่านี้ กลายเป็นกลไกอันทรงพลังเพื่อยับยั้งวารสารศาสตร์เชิงสืบสวนและหยุดการวิจารณ์⁴⁰

ก่อนหน้านี้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้หยิบยกข้อกังวลเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายหมิ่น ประมาททางอาญาในประเทศไทยกับผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน นักข่าวและราษฎร สำหรับการพูดที่ได้รับการคุ้มครองตาม กฎหมายสิทธิมนุษยชน⁴¹

ประเทศไทยได้ดำเนินการขั้นตอนเบื้องต้นเพื่อจำกัดการใช้กฎหมายหมิ่นประมาททางอาญากับผู้ใช้สิทธิในการ แสดงออกอย่างเสรีโดยการใช้มาตรา 161/1 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กล่าวถึงก่อนหน้านี้⁴² ในขณะที่บทบัญญัตินี้ใช้บังคับเฉพาะกับการเรียกร้องโดยภาคเอกชน แต่พนักงานอัยการในประเทศไทยได้รับอนุญาต ให้ใช้ดุลพินิจของตนและปฏิเสธที่จะดำเนินคดีในกรณีที่จะไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะได้⁴³ หากพนักงานอัยการหรือ

³⁹ Joint Declaration by the UN Special Rapporteur on freedom of opinion and expression, the OSCE Representative on freedom of the media, and the OAS Special Rapporteur on freedom of expression, "International Mechanisms for Promoting Freedom of Expression," December 10, 2002.

⁴⁰ UN Human Rights Council, Report of the Special Rapporteur on the Promotion and Protection of the Right to Freedom of Opinion and Expression, Ambeyi Ligabo, A/HRC/7/14, Feb. 28, 2008, para. 39.

⁴¹ *ดู* UN Human Rights Committee, Concluding Observations on the Second Periodic Report of Thailand, CCPR/C/THA/CO/2, April 25, 2017, para. 35 ("คณะกรรมการมีความกังวลเกี่ยวกับรายงานของข้อจำกัดที่รุนแรง และโดยพลการที่กำหนดไว้สำหรับสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกในกฎหมายของรัฐบาลี รวมถึงในประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (2560) คำสั่ง 3/2015 และข้อจำกัดที่กำหนดไว้ในมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว นอกจากนี้ยังมีความกังวลเกี่ยวกับการดำเนินคดี ทางอาญาโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาที่ฟ้องร้องผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน นักเคลื่อนไหว นักข่าว และบุคคลอื่น ๆ ภายใต้กฎหมายที่กล่าวถึงข้างต้น และเกี่ยวกับรายการการห้ามมีการอภิปรายและการรณรงค์ และ คดีอาญากับบุคคลในช่วงการลงประชามติรัฐธรรมนูญในปี 2559 (ข้อ 19 และ 25)"; OHCHR "Thailand: UN Experts Condemn Use of Defamation Laws to Silence Human Rights Defender Andy Hall," May 17, 2018, ที่ <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=23095&LangID=E> ("เราเห็น ว่าการใช้คดีหมิ่นประมาทเป็นเครื่องมือในการบ่อนทำลายสิทธิอันชอบธรรมและเสรีภาพของชุมชนและผู้ถือสิทธิซึ่ง มักจะมาจากกลุ่มที่ด้อยโอกาสมากที่สุด สังคม ข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาต่อผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน เป็นเพียงการ ทำให้งานด้านสิทธิมนุษยชนที่ถูกกฎหมายกลายเป็นความผิดทางอาญา และอาจละเมิดสิทธิของเสรีภาพในการ แสดงออก ซึ่งเป็นสิ่งที่น่ากังวล")

⁴² มาตรา 161/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา *ดู* The Government of Thailand, *Highlights of Thailand's Implementation of Recommendations and Voluntary Pledges under the Second Cycle of the Universal Periodic Review 2016-2018 (Mid-term Update)*, para. 3.9.9, ที่ http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/UPR_Midterm_2nd.pdf; International Commission of Jurists & Human Rights Lawyers Association, "Letter to the Rights and Liberties Protection Department (RLPD), Ministry of Justice Re Recommendations on Draft National Action Plan on Business and Human Rights," March 15, 2019, ที่ <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2019/03/Thailand-SLAPP-Analysis-Advocacy-Analysis-brief-2019-ENG.pdf>.

⁴³ พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 21 ("ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่า การฟ้องคดี ทางอาญาจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อ ผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ ให้เสนอต่ออัยการสูงสุด และอัยการสูงสุดมีอำนาจสั่งไม่ฟ้องได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบ ที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด โดยความเห็นชอบของ ก.อ.")

ศาลได้ดำเนินการตรวจสอบการโพสต์บน Facebook อย่างเหมาะสมในตอนต้นแล้ว พนักงานอัยการหรือศาลน่าจะ สามารถยกฟ้องคดีนี้ได้โดยไม่ต้องมีการพิจารณาคดีอย่างเต็มรูปแบบ

แม้ว่าศาลจะยกข้อหากับจำเลยทั้งสองอย่างเหมาะสมโดยลงความเห็นวาทความที่ถูกกล่าวหาว่าหมิ่นประมาทไม่ได้ กล่าวถึงชื่อของโจทก์ ไม่สามารถอ่านด้วยกันได้อย่างสมเหตุสมผลพอที่จะทำให้สาธารณชนสามารถระบุได้ว่าอ้างถึง โจทก์ร่วม จึงไม่ใช่การหมิ่นประมาท แต่การที่พนักงานอัยการยอมรับข้อกล่าวหาดังแต่แรกนั้นเป็นสิ่งที่น่ากังวล ข้อเท็จจริงในการพิจารณาคดีนี้ไม่ได้มีความขัดแย้งและอัยการสามารถอ่านบทความได้ตั้งแต่เริ่มต้น และเป็นที่ชัดเจน ว่าอัยการไม่ควรนำคดีนี้ไปสู่กระบวนการพิจารณาคดี ยิ่งไปกว่านั้น นายวุฒิ บุญเลิศ จำเลยที่สองในคดีนี้ซึ่งเป็นนัก เคลื่อนไหวชนพื้นเมือง ต้องได้รับข้อหาเพียงแค่การแชร์บทความบน Facebook ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจที่ครอบคลุม เกี่ยวกับข้อหาหมิ่นประมาททางอาญาของอัยการ ยิ่งกว่านั้น หากสมมติว่านายวุฒิ บุญเลิศ ไม่ได้เป็นเพียงคนเดียวที่ แชร์บทความนี้ การตัดสินใจของพนักงานอัยการที่จะยอมรับและเพิ่มข้อหาทางอาญากับนักเคลื่อนไหวรายนี้อาจดูมี แรงจูงใจทางการเมืองหรืออย่างน้อยก็เป็นการตัดสินใจที่ไม่สุจริต

สุดท้ายนี้ ศาลในคดีนี้วินิจฉัยอย่างเหมาะสมวาทความดังกล่าวไม่ใช่การหมิ่นประมาทและเป็นไปตามมาตรฐานใน กฎหมายไทย เนื่องจากประชาชนจะต้องอ่านบทความทั้งหมดเพื่อจะระบุว่าบทความอ้างถึงใคร แต่ศาลไม่ได้ปฏิเสธข้อ กกล่าวหาดังแต่ต้น แม้ว่าข้อกล่าวหาที่นั้นถูกนำมาใช้กับการพูดที่ได้รับการคุ้มครองและดูเหมือนว่าจะมีแรงจูงใจทาง การเมือง และการลงโทษการพูดที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศจะเป็นการ ละเมิดสิทธิของจำเลยและเป็นการลงโทษนักเคลื่อนไหวและสมาชิกของสาธารณะในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ เรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

บทสรุปและเกร็ด

การพิจารณาคดีของนายสมัคร ดอนนาปี และนายวุฒิ บุญเลิศ ได้รับเกร็ด ชี แม้ว่ากระบวนการพิจารณาคดีจะไม่ปรากฏว่ามี การละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในระดับของวิธีพิจารณาคดีอันสำคัญ แต่ข้อกล่าวหาและการตัดสินใจ ของรัฐบาลไทยในการดำเนินคดี เป็นสิ่งที่ละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่อสิทธิในเสรีภาพในการ แสดงออก

เกร็ด: **ชี**

ภาคผนวก

- ก. วิธีการให้เกรดของ TrialWatch
- ข. คำฟ้อง
- ค. การพิพากษา